«ALMA-MATER»: ДАНИНА ПОШАНИ І ПАМ'ЯТІ

Ніна БАГНЮК

Чудовий передноворічний подарунок зробила своїм колегам Валентина Шпак: у читальному залі бібліотеки відбулась презентація V – VII випусків публіцистичного видання «Alma-mater в іменах». На це воістину святкове літературне дійство зібралися викладачі кількох поколінь, що працювали чи продовжують працювати у педагогічному училищі, коледжі, інституті, в нинішній гуманітарно-педагогічній академії та коледжі.

Насамперед необхідно відмітити гігантську працю, здійснену автором упродовж всього двох років: вона підготувала до друку сім книг, що зафіксували на своїх сторінках історію навчального закладу, написану долями людей. Адже, як пише Валентина Шпак, історія навчального закладу – це історія його викладачів і, зрозуміло, студентів. Скільки їх, наших вихованців, було впродовж років від 1969 до 2002! І в кожного наші викладачі вклали часточку своєї душі, передавали власний досвід, розвивали здібності, формували впевненість у власних силах і можливостях, готували до самостійної педагогічної праці... Такими різними були наші викладачі впродовж тих тридцяти років. І це було закономірним явищем, робило педагогічний колектив похорошому строкатим, цікавим, адже пізнавати своїх колег, відкривати в них те, чого не видно ззовні, дуже цікаво. У цій дивовижній кольоровій гамі загальної картини життя навчального закладу кожен із персоналій виступає як самобутня особистість, перш за все людина з її цікавими житейськими нюансами, а тоді вже педагог, сім'янин, громадський діяч тощо. Багато з них викликають приємне здивування своїми захопленнями, «неозвученими» талантами, які, на превеликий жаль, іноді ставали відомими вже після їхнього відходу з нашого світу.

Але ці книги писані не для глибокого жалю чи смутку, а ради прижиттєвої пошани і світлої пам'яті, заради чистої душевної радості. Тому й не випадково кожне видання ділиться на два розділи: «Здоров'я, щастя вам, дорогі колеги» та «Із пам'яті – образи наших колег».

Калейдоскоп першого розділу презентованих книг містить оповіді про ректора нашої академії, професора Афанасія Ломаковича, про чудових фахівців своєї справи Ольгу Яловську і Світлану Мулик, Олега Слободенюка та Надію Найчук, Олександра Мальченюка, Марію Боднар і Валентина Величка, Марію та Василя Райчуків, Людмилу Янчук, Василя Сиротюка та Людмилу Ростківську, Анатолія Багнюка, Василя та Надію Рудзінських, Людмилу Вотко, Анатолія та Неллі Галішевських, Михайла Ніколайчука і Валентину Мацкову.

А чистий вогонь свічки запалили як символ світлої пам'яті про людей, яким присвячено другий розділ: Генріха Стиранкевича, Зінаїду Комар і Георгія Сукенника, Сергія Королюка, Івана Тарнавського й Олексія Сороку, Дмитра Мельника, Василя Конашевського та Євгена Лірського, Василя Метельського і Фелікса Ростківського, Юлію Редько, Анатолія Пуховського та Любов Буняк...

Цікавими спогадами про колег, про свою «освітянську епоху» та роздумами про цінність презентованих книг поділилися

Анатолій Багнюк, Любов Кравець та Олександр Соловей. Вони, крім того, гідно оцінили високий рівень загальних і професійних знань, як поданих у минулий період нашими педагогами, так і засвоєний нашим студентством у той час, коли не було ні комп'ютерів, ні Інтернету, коли найглибша пошана була до книги, а всі конспекти писалися вручну, коли до питання освіти ставились дещо по-іншому. Про це, до речі, постійно говорять під час конференцій, семінарів чи просто зустрічей старші покоління наших випускників. Хай не всі стали на педагогічну стежину, проте досить багато з них досягли певних успіхів у тій чи іншій сфері діяльності. Головне, що потужні основи знань були закладені в нашій альма-матер і нашими педагогами-наставниками, про яких так щиро і душевно описує у своїх книгах Валентина Шпак. Саме про них сказано у передслові автора видання: «Мені хочеться якщо не про всіх, то хоча б про більшість колег згадати, сказати тепле слово, відзначити їх працю, адже вони того варті.

Окрім того, життя таке коротке, а час швидкоплинний... Скількох колег уже немає з нами, ми зустрічаємося лише зі світлинами... випускних альбомів та на цвинтарних пам'ятниках.

Більшість із тих, з ким разом працювали в педагогічному училищі, коледжі, вже досягли пенсійного віку і перебувають на заслуженому відпочинку. І зовсім небагато тих, які ще сповнені сил, енергії, і можливостей дбати про професійну підготовку нинішніх студентів...

Про кожного викладача хотілося б сказати вдячне, шанобливе слово, бо вони всі цього заслужили своїм життям, діяльністю, творчістю... ».

Низький уклін Вам, Валентино Іванівно,

від вдячних читачів, їхніх дітей і внуків, які продовжують поповнювати ряди нашого студентства, за той безцінний дарунок у передодень Світлих Новорічних Свят! Здоров'я Вам, сердечної радості, ентузіазму та нових творчих досягнень!

Фото Дарини КАМІНЯРСЬКОЇ

«ПРИЙДИ Ж, ГАРМОНІЄ, В СТРИВОЖЕНІСТЬ МОЮ...»

Ольга СТАВІНСЬКА, бібліотекар

(до 80-річчя від дня народження Миколи Вінграновського)

Микола Вінграновський — поет, прозаїк, сценарист, кінорежисер, кіноактор. В його творчості поєдналися героїчна етика рідного народу і рідкісне відчуття прекрасного, якими повниться світ навколо нас. Саме в особливому ставленні до навколишнього світу і полягає неповторність М.Вінграновського. Говорячи про його поезію, треба сказати, що це поезія серця і водночас поезія думки. В ній домінують почуття та настрої душі. Своєрідність і принадність поетичного словника М.Вінграновського визначає щедрість філологічної культури, глибокий інтерес поета до народної мови. Він творить свій особливий колорит, у якому читається багатство проявів життя, багатобарвність і багатозвучність світу.

Микола Вінграновський народився в селі Богопіль Миколаївської обл. Тоді, як згадував пізніше, він ще не знав, крім степу, нічого: ні Дніпра, ні лісів, ні Десни, ні Довженка, «...скрізь, куди не глянь, – степ, степ і степ». Далі була війна. Поневіряння, голод, холод, втрата близьких і рідних. Враження про воєнне лихоліття-розруху, очікування батька з фронту розкриті у повісті «Первінка». Це твір про покоління, через душі якого чи не найболючіше пройшла війна, покоління, яке тепер називають «діти війни». Не сліпий випадок, а велика потреба нашого народу в духовному відродженні, в припливі нових творчих сил стояла за долею кожного з отих «дітей війни» і вела їх життєвими дорогами... Так і Миколу Вінграновського привела вона до Київського театрального інституту, «вивела» на Олександра Петровича Довженка, непомильне око якого зразу ж вирізнило обдарованого юнака, а щаслива рука «коронувала» на долю артиста, кінорежисера й поета, на болісну й щасливу причетність до вічного творення духовності свого народу. Після закінчення інституту (1960) працює на Київській кіностудії імені О. Довженка як кіносценарист, режисер, актор. Зіграв головну роль рядового солдата Івана Орлюка у довженківському фільмі «Повість полум'яних літ» (1961). За краще виконання чоловічої ролі Микола Вінграновський отримав золоту медаль кінофестивалю в Лос-Анджелесі.

Перші вірші поета почали друкуватися ще в 1957 р. у «Літературній газеті». А в 1962 році він видав першу збірку віршів «Атомні прелюдії». Книжка вражала масштабністю поетичної думки і бентежною силою уяви. У віршах вмістилися космос, людство, земля, народ, доба, Україна. Микола Вінграновський у літературі вмів усе. Талант його – це щось незбагнене, як таємниця, як чародійство. Він один з небагатьох ліриків, які володіють рідкісним даром поетичної гармонії. Всі його твори сповненні такої великої любові, що іноді неможливо відрізнити, де йдеться про почуття хай прекрасної, але цілком конкретної земної жінки, а де це почуття сягає високих символів і стоїть в одному ряду з такими одвічними поняттями, як Земля – Україна – Любов... У збірці «Цю жінку я люблю» знайшла місце поезія, яку не називають ні сексуальною, ні еротичною, але в якій поетично одухотворені ці людські почуття. Саме одухотвореність і робить земні почуття поетичними, небесними. Головна і домінантна ознака лірики Миколи Вінграновського – оптимістичність і емоційність світобачення ліричного героя. Його поетична фраза – це зафіксований і перелитий у слово стан людської душі. В цьому виданні читачі знайдуть репродукції з картин видатного українського художника Федора Кричевського (1879 – 1947).

«Поет абсолютного слуху», – сказав про нього Григір Тютюнник. Бо йому вдавалося все: великі епічні полотна, кіносценарії, дитячі оповідання... Але в усьому він залишався насамперед ліриком і навіть у прозі – поетом. Його слово не повідомляє, не змальовує, а творить неповторну мить переживання світу. Особливість мислення М.Вінграновського полягає у поєднанні чуттєвості поета, масштабного мислення прозаїка та майстерного режисерського зображення дійсності. Збірка прозових творів «В глибині дощів» відзначається свіжістю сприйняття світу, любов'ю до рідної землі, переконливістю характерів, новизною ситуацій, точністю художніх деталей.

Вінграновський повернув нашій літературі важливу якість і цінність — людську душу. Дивна річ: лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка, один із найбільших сучасних українських поетів, досягши, здається, всіх мислимих ліричних вершин, входить у творчу зрілість з епічним романом про історичну постать Северина Наливайка... Легендарний селянський гетьман, випускник Острозької Академії, богослов, який у квітні 1594 р. підняв повстання проти наймогутнішої на той час в Європі Речі Посполитої і два роки разом зі своєю сіромою протистояв немислимим військовим силам. А за рік після повстання він як князів сотник у складі польського війська воював проти запорізьких козаків. Така непересічна особистість і така складна епоха постають з роману М.Вінграновського «Северин Наливайко». Ціль автора тут, як і всюди, — малювання людської душі в її поривах, пристрастях, змаганнях, тріумфах і падіннях. Поринаючи у світ цього роману, ми неначе потрапляємо на перегляд стереометричного кіно: знаходимося у самому епіцентрі подій, історія відбувається тут, перед нашими очима. Герої твору стають ніби нашими сучасниками й у той же час є яскравими представниками своєї доби, мало того, вони її творять. Іван Дзюба назвав твір «історичним міфом Миколи Вінграновського», де відбувається саморозкриття минувшини і якому Вінграновський «...віддає свою нестримну і невичерпну життєрадісну уяву». І.Дзюба недаремно говорить про «Северина Наливайка» як про новий історичний роман в українській літературі («...на грані дитячої наївності і чаклунської метафоричності»), бачить у ньому народження нового стилю і мови. В 1993 р. за роман «Северин Наливайко» автор отримав премію Фундації Антоновичів (США).

У творчості Миколи Вінграновського немає поділу на велике й мале. Є безмежність, переживання, в якому все постає з повнотою космічного буття. Поет веде розмову з епохою, з народом, з життям. Він з великою радістю (це відчувається!) писав для дітей і про дітей. Діти для Вінграновського – не просто тема. Це й особливе ставлення до життя, внутрішньо близького йому. І, можливо, саме в них він найбільше був собою. Бо сягав тієї свободи самовираження, яка є тільки в дитинстві і яку згодом людина неминуче втрачає. Його «дитячі» вірші – принципово новаторські тим, що співмірні з дитячою уявою, з поетичністю дитячої душі. І проливали нове світло на природу всієї поезії Вінграновського, в якій жила дарована людям у дитинстві безпосередність сприйняття світу, парадоксальність фантазії і душевна чистота. Зрештою, його «дитячі» твори — не лише для дітей: вони для всіх і про всіх. За збірки творів для дітей «Літній ранок», «Літній вечір», «Ластівка біля вікна», «На добраніч» поет удостоєний Державної премії України імені Тараса Шевченка (1984).

Пам'ять про Поета живе не лише на сторінках його творів, але й у працях істориків літератури Тараса Салиги, Леоніда Талалая, Світлани Єрмоленко.